

Dne 28. října 1918 zahájila v Ženevě delegace Národního výboru vedená Karlem Kramářem jednání s představitelem zahraničního odboje Edvardem Benešem o vytvoření a podobě samostatného československého státu. Mimo jiné dospěli k dohodě, že nový stát bude republikou (byla uvažována i monarchie), prezidentem se stane Masaryk a Kramář bude předsedou vlády. Zatím v Praze představitelé domácího odboje vyhlásili samostatnost...

9.00: Kolem deváté hodiny se Antonín Švehla a František Soukup vydali jménem Národního výboru převzít Obilní ústav v Praze, aby zabránili odvozu obilí na frontu, a tím pádem také očekávaným sociálním bouřím.

9.15: Na budově vydavatele deníku Národní politika na Václavském náměstí bylo vyvěšeno oznámení z Vídně, že vláda vyslovila souhlas s Wilsonovými podmínkami míru. Protože podmínky obsahovaly i uznání autonomie národů Rakousko-Uherska, Pražané si zprávu vyložili jako kapitulaci Rakousko-Uherska.

11.30: V Obecním domě se sešlo předsednictvo Národního výboru a rozhodlo se převzít správu československého státu do svých rukou.

12.00: Čtyřčlenná delegace Národního výboru se vydala na místodržitelství, kde ji přijal viceprezident Jan Kosina. Řekl, že místodržitel odjel ráno do Vídně a nezanechal mu žádné pokyny. Antonín Švehla mu oznámil, že Národní výbor se usnesl v zájmu pořádku převzít správu země jako součásti nového československého státu. Kosina žádal vládu ve Vídni o instrukce.

14.30: Žádná odpověď z Vídně nepřišla. Delegace se vydala na zemskou správní komisi, kde se její předseda dal k dispozici do služeb novému státu.

15.00: Vojenské velitelství Prahy nechalo obsadit vojskem Staroměstské a Václavské náměstí. Národní výbor telefonicky žádal o stažení vojsk do kasáren a generál Zanantoni, který měl rozkaz vyvarovat se jakéhokoli krveprolití, žádosti vyhověl.

18.00: Národní výbor vydal první zákon o zřízení samostatného státu.

„Muži října“ v dalších revolučních dnech

Antonín Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Vavro Šrobár a František Soukup – to byli hlavní představitelé národního výboru, později nazvaní „muži října“. Národní výbor československý měl v té době 38 členů a ještě 28. října přibral další 4 členy z řad slovenských politiků. a jednání s rakousko-uherskou mocí neskončilo 28. říjnem, jako neskončilo jednání o podobě československého státu a republiky vůbec.

Již 29. října jednal Národní výbor s českým místodržitelem Maxem Coudenhovem, který se vrátil z Vídně, o převzetí moci. Výsledkem byl kompromis, když se Národní výbor přihlásil k prozatímnímu zřízení veřejné správy. Ve dnech 29.-30. října se konstitovala československá státní moc v Brně, Plzni, Ostravě, Olomouci, Hradci Králové, Pardubicích a na dalších místech.

30. říjen byl závěrečným dnem pražského převratu. Rakouské vojenské velitelství kapitulovalo před Národním výborem, protože maďarští a rumunští vojáci odmítli bojovat. Téhož dne se v Turčianském Svätém Martinu sjelo 200 politických vůdců Slovenska, přijali Martinskou deklaraci, na jejímž základě se Slovensko připojilo k českým zemím, a ustanovili dvacetičlennou Slovenskou národní radu jako výkonný orgán v čele s předsedou Slovenské národní strany Matúšem Dulou. Tímto aktem se zřekli uherské nadvlády a Uhersku odepřeli právo mluvit jménem slovenského národa.

13. listopadu byla schválena prozatímní ústava ČSR, která rozšířila národní výbor na 256 členů a přejmenovala jej na Revoluční národní shromáždění.

14. listopadu proběhlo první zasedání Revolučního národního shromáždění, které předalo výkonnou moc první československé vládě Karla Kramáře, jmenované téhož dne. Ta převzala

vládu od Masarykovy prozatímní československé vlády, uznané 14. října v Paříži západními mocnostmi. Shromáždění také zvolilo prvním prezidentem T. G. Masaryka.

19. prosince 1918 vydalo francouzské ministerstvo zahraničí prohlášení, že Československo jako spojenecký stát má právo podržet až do rozhodnutí mírové konference území v rámci historických hranic českých zemí.

Ve stejný den uzákonilo Národní shromáždění, jako jedno z prvních na světě, osmi hodinovou pracovní dobu.

V pátek 20. prosince 1918 byl prezident Tomáš Garrigue Masaryk slavnostně uvítán Národním shromážděním v železniční stanici Horní Dvořiště a 21. prosince 1918 přijel do Prahy. Při jeho triumfální cestě vlakem z Českých Budějovic jej v železničních stanicích na trase vítaly tisíce občanů.

Jindra Svitáková